



Září 2024

## MACRONOVA POVOLEBNÍ SOUPE DE POMMES DE TERRE

*Karel Sál*

### Shrnutí

Francouzský prezident Emmanuel Macron se rozhodl hrát podobnou hru jako bývalý britský premiér Rishi Sunak. Zatímco pro Sunaka předčasné volby znamenaly rychlý konec, Macronův krok zprvu vypadal více promyšleně. S ubíhajícím časem ale na francouzské politické scéně roste napětí, slyšíme slova o zneužití pravomoci prezidentem a veřejnost je svědkem nedůstojného přetahování s vítězem voleb o to, kdo by měl stanout v čele nové vlády. Nestranný pozorovatel si nemůže být jist, zda Macronův politický gamble je ukázkou mistrného čtení domácí situace, nebo prostě nevědomě spustil procesy, které mohou skončit jeho odvoláním.

### Hlavní body

- Ačkoliv Macron úspěšně zabránil vítězství Marine Le Pen, úspěch levice je pro něj komplikace, kterou se snaží zvrátit všemi prostředky.
- Levici se nelíbí, že Macron odmítl jejich kandidátku Lucii Castets a místo toho jmenoval Republikána Michela Barniera. Strana La France Insoumise již zahájila proti prezidentovi proces impeachmentu. Prezident si tak zadělal na horký podzim.
- Macron předčasnými volbami docílil především politické krize, která se každým týdnem více prohlubuje. Ze zmatků a tahanic bude profitovat především opoziční Rassemblement national.

V současnosti není lepšího příkladu, že stejné politické rozhodnutí může vést k zcela rozdílným výsledkům, než jsou předčasné volby ve Velké Británii (4. června 2024) a ve Francii (30. června a 7. července 2024). Jak bývalý britský premiér Rishi Sunak, tak francouzský prezident Emmanuel Macron šli do rizika v naději, že překvapivým krokem zvrátí nepříliš pěkné vyhlídky. Zatímco Sunaka zničila [labouristická smršť](#) a na jeho místo jen o 5 dní později usedl labourista Keir Starmer, ve Francii Macron předčasnými volbami sice dosáhl toho, že Rassemblement national nenaplnilo očekávání z průzkumů, ale povolební jednání začínají připomínat bramboračku.

## Povolební blamáž

Francouzská pátá republika v roce 1958 vznikla proto, aby se neopakoval scénář ze 40. a 50. let, kdy se u moci vystřídalo 20 vlád. Charles de Gaulle usiloval o systém, kde přímo volený prezident drží většinu důležitých pravomocí (jako např. národní bezpečnost či zahraniční politiku) a premiér je především zodpovědný za legislativní proces. Tento zvláštní dvouhlavý mix parlamentarismu a prezidencialismu dostal označení poloprezidentský systém, ve kterém je zásadní, zda šéf Elysejského paláce vládne s politicky spřízněným či nepřátelsky naladěným parlamentem – stav nazývaný kohabitace. A té se každý francouzský prezident, který chce prosadit důležité reformy, snaží vyhnout za každou cenu.

Emmanuelu Macronovi se jeho politická pozice začala komplikovat již v roce 2022, ihned po znovuzvolení francouzským prezidentem. V tehdejších parlamentních volbách jeho volební blok Ensemble sice vyhrál, ale ztratil 105 křesel a také vládní většinu. Vzhůru stoupala levicová koalice Jean-Luca Mélenchona a hlavně Marine Le Pen, jejíž Rassemblement national posílilo z 8 na 89 křesel. Vláda Élisabeth Borne tak pokračovala jako menšinová, spoléhající se na získávání ad-hoc podpory, zejména v případě pokusů o vyslovení nedůvěry, kterých rozhodně nebylo málo. Borne takto důvěru dokázala lepit až do ledna 2024, kdy byla nahrazena úřednickým kabinetem Gabriela Attala. Slabá vládní menšina, která několikrát využila sporný ústavní článek 49.3<sup>1</sup> k prosazení reformy sociální a důchodové politiky, posílila Macronovy kritiky – tedy levici a hlavně Rassemblement national.

Dalším milníkem byly evropské volby, ve kterých Rassemblement national vyhrálo téměř v každém departmentu mimo Paříž a zámořská území. Macron moc dobře věděl, že pokud bude nadále pokračovat podobným stylem až do roku 2026, kdy s labilní vládou bude pouze odrážet kritiku opozice, tak jeho strana nebude mít proti Le Pen žádnou šanci. Rozhodl se proto zahrát podobně riskantní hru jako Rishi Sunak ve Velké Británii. Překvapivě vyhlásil předčasné volby na červen a červenec 2024, tj. jen pár týdnů před Olympijskými hrami v Paříži. Nepříznivé předvolební průzkumy, které jasně favorizovaly Rassemblement national, se Macron pokusil vyřešit předvolební spoluprací „všichni proti Le Pen“.

Francie totiž používá k obsazování jednotlivých křesel v Národním shromáždění specifický dvoukolový systém, ve kterém do druhého kola může postoupit více kandidátů, tj. všichni, kteří v prvním kole získali více než 12,5 % hlasů. Více kandidátů ve druhém kole (např. 3–4) následně snižují laťku pro vítěze, jelikož v takovou chvíli je ke zvolení třeba jen prostá většina. Prezident se dokázal dohodnout s levicí a Republikány, že v těch obvodech, do kterých postoupí jejich kandidáti společně, tak slabší před 2. kolem odstoupí a podpoří toho kandidáta, který má největší šanci porazit nominanta Rassemblement national. Ensemble muselo v jednotlivých obvodech udělat nejvíce ústupků, ale Macron ukázal, že kvůli svému úřadu se nebojí obětovat pěšáky. Dohoda do jisté míry fungovala.

---

<sup>1</sup> Článek 49.3 francouzské ústavy umožňuje vládě uložit Národnímu shromáždění (tj. parlamentu) přijetí zákona okamžitě a bez hlasování, proti kterému Shromáždění nemůže odporovat, aniž by vládě vyhlásilo nedůvěru (dle předchozího článku 49.2).

Rassemblement national sice podle očekávání rekordně posílilo o 53 křesel na nových 142, ale na vládní většinu 289 křesel to zdaleka nestačilo. Vítězem voleb se stala opoziční levicová Nouveau Front populaire socialistů, zelených, komunistů a dalších menších levicových uskupení se 180 mandáty, druhé skončilo Macronovo Ensemble se 159 mandáty (ztráta 86 křesel oproti roku 2022, druhé výrazné oslabení v řadě), třetí Le Penovci se 142 křesly a čtvrtí Republikáni s 39 mandáty (Ministre de l'Intérieur 2024). Tento politický gamble Macronovi do jisté míry vyšel, otázkou zůstává, zda se mu také vyplatí v dlouhodobém horizontu.

## Letní politická krize přechází v podzimní

remiér Gabriel Attal ihned po volbách podal rezignaci, kterou Macron nepřijal s poukazem na to, že Francie potřebuje mít vládu během olympiády a že alespoň přes léto bude prostor pro vyjednávání o nové vládní většině. Země také musela řešit vzpuru v zámořském území Nová Kaledonie, takže na nějaké vlády s podporou Národního shromáždění nebyl dle Macrona čas.

Vyjednávání o novém kabinetu se na konci srpna zkomplikovalo poté, co prezident odmítl jmenovat premiérkou socialistku Lucie Castets z vítězné Nouveau Front populaire, jelikož se tak chtěl vyhnout kohabitaci s levicí a raději by u vesla viděl širší koalici pravice, centristů (tj. hlavně Ensemble), zelených a části umírněnějších socialistů, která by mu v jeho dalekosáhlých plánech šla více na ruku. Pro šéfa Elysejského paláce by to znamenalo méně dohadování o navrhovaných reformách a lepší pozici vypadat jako osvícený vůdce Francie. Levici se Macronova zvůle a ignorování vítěze voleb samozřejmě nelíbí a nejsilnější strana koalice La France Insoumise na konci srpna zahájila kvůli prezidentově spornému kroku proces odvolání (impeachment).

Na začátku září se Macron rozhodl jmenovat premiérem Michela Barniera, což je ostřílený republikánský politik, který v minulosti působil jako ministr zahraničí či životního prostředí a také jako eurokomisař pro vnitřní trh. Před Barnierem leží obrovský úkol – a to dát dohromady vládu, která dokáže v Národním shromáždění uspět, i když on sám je reprezentant nejmenší parlamentní strany. Ve Francii vláda o důvěru nežádá, ale může být parlamentem odvolána. Záležet tak bude hlavně na složení nového kabinetu a na programu, s jakým Barnier předstoupí a také na výsledku zákulisních jednání. Vše nyní stojí na tom, zda Macron dokáže levicovou koalici rozdělit a část jejích členů přesvědčit ke spolupráci s centristy a nějak poslepnout Barnierovu podporu.

Aby situace nebyla málo komplikovaná, tak v Socialistické straně, což je v současnosti druhá nejsilnější levicová strana s 63 poslanci, již doutná konflikt mezi skupinou předsedy Oliviera Faureho – který chce Macrona přivést k rozumu a v krajním případě se ho i zbavit – a levicovými „republikány“, kteří volají po vstřícnosti vůči prezidentovým požadavkům. Navíc, jak je ve Francii téměř národním zvykem, největší odbory v zemi vyhlásily na 1. října stávkou kvůli „uzurpování moci prezidentem“. Situace je hodně zamotaná a nikdo nechce ustoupit, takže se veřejně probírá i možnost pokračování nějaké formy úřednické vlády a nových předčasných voleb, které ale hlava státu může vyhlásit nejdříve příští rok.

## Závěr

Kdo z této povolební bramboračky bude profitovat, je poměrně lehké uhodnout. Macron, který nyní vypadá, že ignoruje celý parlament a vůli voličů, to asi nebude. Vítězná levice, která se před veřejností rozhádala a která neví, jak postupovat, také ne. Le Pen nyní stačí čekat a tvářit se státní tváří.

## Zdroje

- Ministre de l'Intérieur (2024). Publication des candidatures et des résultats aux élections. Législatives 2024–30 juin et 7 juillet 2024. [https://www.resultats-elections.interieur.gouv.fr/legislatives2024/ensemble\\_geographique/index.html](https://www.resultats-elections.interieur.gouv.fr/legislatives2024/ensemble_geographique/index.html)

## Autor



### KAREL SÁL

#### Analytik

Karel Sál vystudoval politologii na Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, kde v roce 2016 obhájil disertační práci s názvem Demokracie v krizi nezájmu: účinky využití internetových voleb ve volebním procesu vybraných zemí. Odborně se zabývá problematikou e-Governmentu, internetovými volbami a informační svobodou. Je autorem několika odborných článků, vystupuje na mezinárodních konferencích a je zakladatelem a editorem think-tanku [e-politics.cz](http://e-politics.cz).

## Vydavatel



### INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.



Martinská 2, 110 00 Praha 1



+420 602 502 674



[www.politikaspolecnost.cz](http://www.politikaspolecnost.cz)



[office@politikaspolecnost.cz](mailto:office@politikaspolecnost.cz)